ITS Finland ry
Mikonkatu 9
00100 HELSINKI
www.its-finland.fi

LAUSUNTO

3.10.2025

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Asia: HE 105/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikennejärjestelmän digitaalisista tietopalveluista ja siihen liittyviksi laeiksi

Älykkään liikenteen verkosto - ITS Finland ry:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laista liikennejärjestelmän digitaalisista tietopalveluista ja siihen liittyvistä laeista

ITS Finland kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseen laista liikennejärjestelmän digitaalisista tietopalveluista ja siihen liittyvistä laeista.

ITS Finland toimii digitaalisen liikenteen ja kuljetuksen kehittämisen yhteistyöfoorumina kooten hallinnon, tutkimuksen ja elinkeinoelämän toimijat yhteen. ITS Finland on voittoa tavoittelematon asiantuntijaverkosto, johon kuuluu noin 100 jäsenorganisaatiota, joissa työskentelee yli 30 000 henkilöä. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää älykkään liikenteen ja logistiikan palvelujen toteuttamisen ja liiketoiminnan yleisiä edellytyksiä sekä tehdä tunnetuksi digitalisaation keinovalikoiman yhteiskunnallista vaikuttavuutta koko liikennejärjestelmän turvallisuuden, sujuvuuden, tehokkuuden ja ympäristöystävällisyyden parantamisessa. Yhdistys edistää toimialan älykkään ja kestävän liiketoiminnan kasvua ja kansainvälistymistä.

Hallituksen esitys tiivistetysti
Tietosääntelyä koskevat ehdotukset ovat osa laajemman EU-sääntelyn kansallista toimeenpanoa, ja niiden tavoitteena on tukea myös hallitusohjelman tavoitteita parantaa liikennepalvelumarkkinoita, edistää digitalisaatiota ja automatisaatiota, auttaa markkinoilla toimivia yrityksiä kehittämään uusia liiketoimintamalleja sekä tehostaa liikennejärjestelmää.

Esityksellä ehdotetaan säädettäväksi uusi liikennejärjestelmän digitaalisia tietopalveluja koskeva laki. Uusi laki perustuu pääosin EU:n älyliikennedirektiiviin ja sen nojalla annettuihin delegoituihin asetuksiin. Kansallinen osuus käsittää kansallisen yhteyspisteen päälle rakentuvan liikennejärjestelmän perustietopalvelun. Perustietopalvelun roolina on muodostaa ja jakaa koostettua tietoa esimerkiksi matkaketjujen rakentamisen tueksi. Samalla selkeytetään eri toimijoiden rooleja ja tehtäviä liikennejärjestelmää koskevien perustietojen saatavuuden varmistamiseksi ja tiedonvaihdon tehostamiseksi.

ITS Finland toteaa lausuntonaan seuraavaa:
Suomi on sitoutunut edistämään liikenteen digitalisaatiota ja älykkäiden liikennejärjestelmien (ITS) käyttöönottoa osana EU:n laajempaa strategiaa. Tämä strategia tähtää liikenteen turvallisuuden,

tehokkuuden ja ympäristöystävällisyyden parantamiseen. Samalla se edistää suomalaista ja eurooppalaista kilpailukykyä. EU:n ITS-direktiivin uudistuksen myötä jäsenvaltioille on asetettu velvoitteita tarjota saataville digitaalisessa muodossa laajan kirjon erilaisia tietolajeja**.** Suomen tahtotila on hyvin kiteytetty nykyisessä parlamentaarisesti valmistellussa Liikenne 12 suunnitelmassa: ”*Tiedon hyödyntäminen ja automaatio ovat keinoja edistää kaikkia suunnitelman tavoitteita. Strategisten linjausten mukaan digitalisaation mahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti kaikissa liikennemuodoissa.”*

Suomessa hallituksen esitys laiksi liikennejärjestelmän digitaalisista tietopalveluista pyrkii täyttämään nämä velvoitteet luomalla kansallisen yhteyspisteen ja perustietopalvelun, joiden avulla varmistetaan liikenteen tilannekuvan ajantasaisuus ja tiedonvaihdon tehokkuus. Tämä sääntely tarjoaa uusia mahdollisuuksia sekä liikenne- että elinkeinopolitiikan näkökulmista. Laadukas ja kattava tieto on kustannustehokas työkalu mm. liikenneturvallisuuden parantamiseen, matka- ja kuljetusketjujen kehittämiseen, uusien liikennepalvelujen ja digitaalisen kaksosen kehittämiseen. Lisäksi tietopalvelut tukevat suoraan myös Suomen hiilineutraalius 2035 -tavoitetta mahdollistamalla liikenteen päästöjen seurannan, sähköisen liikenteen infrastruktuurin optimoinnin sekä liikenteen energiatehokkuuden parantamisen.

Vaikka ITS-direktiivi keskittyy pääasiassa tieliikenteeseen, on tärkeää huomioida, että muilla liikennemuodoilla, kuten raideliikenteellä, vesiliikenteellä ja ilmailulla, on omat sääntelynsä. Uusi hallituksen esitys huomioi tämän jo siirtämällä sääntelyä myös vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurista (AFIR-asetus) sekä rautateiden esteettömyystiedoista (PRM-YTE) osaksi lakipakettia. Tämä vahvistaa multimodaalista näkökulmaa.

Lausuntokierroksen jälkeen Suomen linjausta, jossa viranomaisia velvoitettiin huolehtimaan tietojen saatavuudesta, lievennettiin. Hallituksen esityksen uudemmassa muodossa ei aseteta kansallisille toimijoille velvoitteita, jotka ylittäisivät EU-sääntelyn vaatimukset, vaan sääntely täsmentää ja toimeenpanee EU-direktiivin mukaiset velvollisuudet. Uudemmassa versiossa velvoite on lieventynyt seuraavasti: *”Laissa pyrittäisiin identifioimaan sellaiset toimijat, joille käytännössä kertyy asetuksissa tarkoitettua dataa Suomessa, ja osoitettaisiin niille velvollisuus pyrkiä huolehtimaan datan saatavuudesta”*. Liikenteen digitalisoitumisen näkökulmasta aikaisempi ja velvoittavampi näkökulma oli selkeästi kannatettavampi. Laadukas ja kattava tieto on kustannustehokas työkalu mm. liikenneturvallisuuden parantamiseen, kattavampien ja sujuvampien matka- ja kuljetusketjujen toteuttamiseen sekä uusien liikennepalvelujen ja digitaalisen kaksosen kehittämiseen. Näillä kehittämisalueilla on myös suora yhteys liikennejärjestelmän tehokkuuden ja tuottavuuden parantamiselle. Aikaisempi laajempi velvoite aiheuttaisi todennäköisesti hieman lisäkustannuksia eri toimijoille, mutta se palvelisi paremmin liikennejärjestelmän digitalisoitumista ja erityisesti sitä datavetoista edelläkävijyyttä, jota Suomi tavoittelee. Samalla on tärkeää, että sääntelyssä huomioidaan myös tietosuoja ja perusoikeudet tasapainoisesti niin, ettei niistä muodostu kohtuuttomia esteitä datan hyödyntämiselle.

Ehdotettu sääntely rakentaa älyliikenteen kehitykselle strategisesti tärkeän tietoinfrastruktuurin, joka yhdistää tiedot keskitetysti standardisoidussa muodossa. Parhaimmillaan se mahdollistaa markkinan kasvun, tukee julkisen sektorin tehokkuutta ja luo pohjan uudelle liiketoiminnalle –

edellyttäen, että toimijoita tuetaan käytännön toteutuksessa ja tiedon laatua kehitetään jatkuvasti. Teknologianeutraaliuden rinnalla tulee ottaa huomioon myös toimijaneutraalius eli lainsäädännöllä ei tule ilman hyviä perusteita suunnata toimintoja tiettyihin teknologioihin eikä tietyille toimijoille. On suositeltavaa, että lainsäädännön toimeenpanossa kiinnitetään erityistä huomiota avoimuuteen, kilpailun edistämiseen ja sidosryhmien osallistamiseen, jotta saavutetaan tasapainoinen ja kestävä kehitys liikenteen digitalisaatiossa. Pk-yritysten näkökulmasta tämä on erityisen tärkeää, sillä selkeät rajapinnat ja ennustettavat käyttöehdot luovat heille edellytykset innovoida ja skaalata ratkaisuja vientimarkkinoille. Lisäksi olisi hyödyllistä mahdollistaa kokeilu- ja pilottihankkeet, joissa voidaan testata uusia datapalveluja ennen niiden laajamittaista käyttöönottoa.

Lopuksi

Lakiluonnos tarjoaa tärkeän mahdollisuuden selkeyttää liikenteen digitaalisten tietopalvelujen järjestämistä. Kansallinen yhteyspiste ja liikennejärjestelmän perustietopalvelu luovat julkisen pohjarakenteen, jonka varaan voidaan rakentaa turvallisempi, sujuvampi ja kestävämpi liikennejärjestelmä. Tämä tukee niin liikenteellisiä kuin taloudellisiakin tavoitteita sekä koko alan digitalisaation ja päästövähennysten edistämistä.

Samalla on ratkaisevaa, että uudistus vahvistaa koko toimialan, mukaan lukien yrityssektori, asemaa. Markkinoiden toimivuus ja kilpailuneutraliteetti varmistetaan sillä, että Fintrafficin tehtävät rajataan selkeästi maksuttoman perustietopalvelun tuottamiseen ja koordinointiin, kun taas lisäarvopalvelujen kehittäminen jätetään pääosin yritysten tehtäväksi. Yritysten rooli innovaatioiden ja palvelujen kehittäjänä on varmistettava selkeällä työnjaolla, reiluilla kustannusmalleilla ja yritysten tuote- ja palvelukehitystä kannustavilla hankinnoilla. Fintrafficin tehtävänä on toimia ekosysteemin puolueettomana mahdollistajana, ei kilpailijana. Yrityksille on säilytettävä selkeä motivaatio innovoida ja investoida.

Fintrafficin rooli on tässä keskeinen. Se kokoaa yhteen eri liikennemuodoista kerätyn datan ja tarjoaa sen standardoidussa, EU-yhteentoimivassa muodossa koko toimialan hyödynnettäväksi ja jatkojalostettavaksi. Jotta kokonaisuus toimii pitkäjänteisesti, Fintrafficille osoitettujen tehtävien rahoitus on turvattava vakaasti ja ennustettavasti. Näin voidaan varmistaa laadukas palvelu, jatkuva kehittäminen ja yrityksille luotettava perusta innovaatioiden rakentamiseen.

Näillä ratkaisuilla Suomi voi nousta eurooppalaiseksi edelläkävijäksi liikenteen digitaalisten tietopalvelujen hyödyntämisessä. Tämä antaa parhaimmillaan suomalaisille yrityksille kilpailuedun kehittää ensin vaikuttavia kotimarkkinareferenssejä ja sen myötä vientikelpoisia ratkaisuja, joiden kysyntää uudistuva eurooppalainen regulaatio kiihdyttää.

Kunnioittavasti,

Marko Forsblom
Toiminnanjohtaja
ITS Finland ry